THE ISRAELITE PRESS

The only Jewish Newspaper in Western Canada.

דאַס אידישע וואָרט

Office and Place of Business: New Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave. East
Published daily except Saturday and Sunday
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA
Subscription: $6.00 per year
Est. 1910 Phones: 55 409—52 213
Winnipeg — Manitoba

„פּראָהיביִשאָן“ און אַלקאָהאָליזם

דער משקה פאַרבאָט אין די פאַראייניקטע שטאַטן איז, נאַטירלאַך, ניט געמיינט געוואָרן פאַר דעם, אַז טויזנטער „טרוקענע“ באַמטע זאָלן פאַרזאָרגט ווערן מיט שטעלעס, אַז „בוטלעגערס“ זאָלן קאָנען האָבן פּרנסה בשפע, אַז פּאָליציסטן און מאַראַל־היטער זאָלן קאָנען קריגן פעטע כאַבאַרן און אַז די אַדמיניסטראַציע זאָל תמיד זיין פאַרנומען מיט „אַרויפצווינגען אויף דעם שטריינגסטן אופן“ דעם משקה־פאַרבאָט, אַפּציענדיק איר אויפמערקזאַמקייט פון אַנדערע וויכטיקע פּראָבלעמען פון לאַנד.

„פּראָהיבישאָן“ איז דאָך הויפּטזאַכלאַך איינגעפירט געוואָרן מיט'ן צוועק אָפּצושאַפן די שעדלאַכע ווירקונג וואָס אַלקאָהאָל, ווען באַנוצט אין א צו גרויסער מאָס, האָט אויפ'ן געזונט פון דער באַפעלקערונג, און באַזייטיקן די דעמאָראַליזאַציע וואָס שיכרות פאַראורזאַכט.

אָבער וואָס איז שייך דעמאָראַליזאַציע, איז דאָך אָפּגערעדט. „פּראָהיבישאָן“ האָט פאַרוואַנדלט דאָס טרינקען פון אַלקאָהאָלישע געטראַנקען אין א מין ספּאָרט, און דאָס „היפּ פלעשל“ איז געוואָרן איינער פון די פּאָפּולערסטע אַרטיקלען אין אַמעריקע. עס האָבן אָנגעהויבן טרינקען אַזעלכע קרייזן, וואָס וואָלטן קיינמאָל ניט גענומען קיין ביסל משקה אין מויל, ווען מען קאָן עס גיין און קויפן צו יעדער צייט. עס טרינקען באַמטע, עס טרינקען געזעצגעבער, עס שיכור'ן „טרוקענע“ פּראָפּאַגאַנדיסטן, — דאָס געזעץ איז געוואָרן א ווייץ און קיינער רעכנט עס מער ניט פאַר אן אומכבוד צו ברעכן אים.

מען וואָלט אָבער געקאָנט מיינען, אַז פאַרט האָבן „פּראָהיבישאָן“ באַדינגונגען געפירט צו א פאַרקלענערונג פון די שלעכטע רעזולטאַטן פון שיכרות, — פאַרט איז דאָך שווערער צו קריגן דאָס ביסל משקה, און מענש מוזן זיין אַביסל פאָרזיכטיקער מיט דעם און טאַקע אויך שפּאָרזאַמער.

אין פאַרבינדונג מיט דעם האָט די מעטראָפּאָליטען אינשורענס קאָמפּאַני נאָר־וואָס אַרויסגעגעבן זייער אינטערעסאַנטע אינפאָרמאַציע, — וועגן דער שטערבלאַכקייט אין די פאַראייניקטע שטאַטן פון אַלקאָהאָליזם. די אינפאָרמאַציע באַזירט זיך אויף דער אייגענער דערפאַרונג פון דער קאָמפּאַני מיט אירע נייינצן מיליאָן פאַרזיכערטע, און איז דערפאַר ראיעל און שפּיגלט געגוי אָפּ די לאַגע אין לאַנד בכלל.

עס ווייזט זיך אַרויס, אַז די שטערבלאַכקייט פון כראָנישן און שאַרפן אַלקאָהאָליזם אין די פאַראייניקטע שטאַטן איז זעקס מאָל גרעסער, ווי אין קאַנאַדע, וואו פּראָהיבישאָן איז אָפּגעשאַפן. און די שטערבלאַכקייט פון אַלקאָהאָליזם האַלט דאָרטן אין איין וואַקסן, און איז פאַרדאָפּלט געוואָרן זינט 1918, דאָס לעצטע יאָר פון פאַר־„פּראָהיבישאָן“. דער וואוקס פון דער שטערבלאַכקייט באַמערקט זיך יעדן יאָר, — אויסער אין 1919, דאָס ערשטע „פּראָהיבישאָן“ יאָר, ווען די אַלקאָהאָליזם שטערבלאַכקייט איז געווען די קלענסטע אין דער געשיכטע, — קאָנטיק צוליב דעם, ווייל דער קאָלאָסאַלער אַפּאַראַט פונ'ם אומלעגאַלן משקה פאַרקויף און פּראָדוקציע איז נאָך דאַן ניט געווען פאַרטיק.

און אַזוי קומט עס אויס, אַז אפשר האָט פון „פּראָהיבישאָן“ געליטן דער מעסיקער, אָדער דער „מהיכי תיתי'דיקער“ טרינקער, וועלכער יאָגט זיך נים שטאַרק נאָכ'ן טרונק. דערפאַר זיינען אָבער נייע עלעמענטן, איינשליסנדיק דאָס יוגנט, אַריינגעצויגן געוואָרן אין שיכרות. — וואָס איז גוט באַקאַנט אָן סטאַטיסטיקס וועגן דעם ענין צו יעדן איינעם, וואָס באַזוכט די שטאַטן. און די וואָס יאָגן זיך נאָך דעם ביסל משקה, די שיכורים, — און דאָס זיינען דאָך די, וועלכע דער געזעץ האָט הויפּטזעכלאַך געדאַרפט באַשיצן, — זיי טרינקען אַצינד אָדער מער, אָדער ערגערע משקה.

קאַנאַדע האָט אויך געהאַט געמאַכט דעם טעות איינצופירן „פּראָהיבישאָן“, אָבער מען האָט זיך דאָ געכאַפּט באַצייטנס. — און איצט איז דאָ בלויז איין קליינע פּראָווינץ אין דער קאָנפעדעראַציע, וואָס האָט נאָך דעם געזעץ נים צוריקגעצויגן. אַמעריקע האָט אָבער פאַרצייכנט דעם „פּראָהיבישאָן“ געזעץ אין איר קאָנסטיטוציע, און האַלט זיך מיט אים. כאָטש ער איז פאַרוואַנדלט געוואָרן אין א טראַגי־קאָמעדיע.

די גוואַלדיקע אָנשטריינגונגען וואָס אַמעריקע מאַכט דורכצופירן דעם „פּראָהיבישאָן“ געזעץ און די טויזנטער מענשלאַכע לעבנס וואָס זי איז מפקיר פאַר א געזעץ וועלכן עס איגנאָרירן אפילו די וואָס פאַרטיידיקן אים, ווייזן אויך ניט זייער לויבנסווערטע שטריכן פונ'ם אַמעריקאַנער כאַראַקטער. ס'איז א מין נאַרן זיך אַליין, דעם אייגענעם געוויסן. עס איז א פאַרפליכטונג אַרויפגעלייגט אויף א גרויסן פאָלק, וועלכע יעדער יחיד אנערקענט פאַר א חוב פאַר'ן גאַנצן פאָלק, אָבער נים פאַר יעדן איינעם באַזונדער.

דאָס איז, נאַטירלאַך, אן אומזין. דער כלל באַשטייט דאָך פון יחידים. אָבער דאָס איז כאַראַקטעריסטיש, ווי עס זעט אויס, פאַר אַמעריקע, און דער נאָמען פאַר דעם איז — היפּאָקריטסטווע.

א גרעסערער פאַרנעם

דער באַשלוס פון דער פאָלקס־געציילג קאַמפּיין קאָנווענשאָן, אָפּגעהאַלטן אין ניי־יאָרק, אויסצוברייטערן איר טעטיקייט אויך אויף די פאַראָרימטע אידן אין פּוילן און אַנדערע לענדער, אויסער רוסלאַנד, — איז באַגלייט געוואָרן פון א צווייטן וויכטיקן באַשלוס: צו פאַרגרעסערן די סומע, וואָס דער קאַמפּיין שטעלט זיך פאַר זיין ציל צו שאַפן.

ווען די אָרגאַניזאַציע איז געגרינדעט געוואָרן מיט א יאָר צוריק, האָט זי זיך אַוועקגעשטעלט פאַר א ציל צו שאַפן א מיליאָן דאָלאַר פאַר די דעקלאַסירטע אידן אין רוסלאַנד אין פינף יאָר צייט, — א דורכשניט פון צוויי הונדערט טויזנט דאָלאַר א יאָר. דאָס האָט אויסגעזען לכתחילה צו זיין אַביסל א צו גרויסער פאַרנעם, אָבער אין א קאַרגן יאָר, נאָך איידער די אָרגאַניזאַציע האָט צייט געהאַט צו שאַפן דעם נויטיקן אַפּאַראַט און אויסצווייגן זיך איבער'ן לאַנד, איז שוין געשאַפן געוואָרן הונדערט טויזנט דאָלאַר

איצט האָט דער פאָלקס־געציינג קאַמפּיין מער ווי פאַרדאָפּלט זיין אויפגאַבע. די צאָל פון אידן אין פּוילן און אַנדערע מזרח אייראָפּייאישע לענדער, וואָס דאַרפן געראַטעוועט ווערן פון דראָענדיקן אונטערגאַנג און וואָס קאָנען געהאָלפן ווערן דורך געציינג און מאַשינען, איז נים קלענער, ווי די צאָל דעקלאַסירטע אין רוסלאַנד. דערצו קאָן מען אין יענע לענדער נים דערוואַרטן קיין מיטהילף פון די באַטרעפנדיקע רעגירונגען, וועלכע מען קריגט יאָ אין רוסלאַנד.

די קאָנווענשאָן האָט דערפאַר באַשטימט איצט צו שאַפן צוויי מיליאָן דאָלאַר אין די קומענדיקע פיר יאָר צייט, — א דורכשניט פון א האַלבן מיליאָן דאָלאַר א יאָר. דאָס איז א באַדייטנדיקע סומע פאַר די עלעמענטן אויף וועלכע דער קאַמפּיין שטיצט זיך, — אָבער דער ציל איז אַזוי גרויס און וויכטיק, אַז עס וועט מוזן געמאַכט ווערן די אָנשטריינגונג צו שאַפן די סומע.

נאַטירלאַך, וועט עס מיינען א גרעסערע אָנשטריינגונג פאַר די לאָקאַלע אָרגאַניזאַציעס, דעם וויניפּעגער און אַנדערע מערב קאַנאַדער קאָמיטעטן אין ביישטייערער אַריינגערעכנט. דאָס דאַרף גענומען ווערן אין אָנבאַטראַכט, און די אַרבעט דאַרף ווי געהעריק אָרגאַניזירט ווערן, און צו־ערשט דאַרף געשאַפן ווערן דער נויטיקער פּערמאַנענטער אַפּאַראַט פאַר דעם צוועק.

דר. שמעון בערנפעלד

(צו זיין 70־יאָריקן געבורטסטאָג)

פון ש. ערנסט (תל־אביב)

דר. ש. בערנפעלד שטעלט פאַר מיט זיין פּערזענלאַכקייט איינעם פון די באַדייטענדסטע פאָרשטייער פון דער העברעיִשער עפּאָכע פון די 80קער יאָרן, מיט וועלכע עס האָט זיך אָנגעהויבן אין אונזערע ביידע ליטעראַטורן, אין דער העבריִישער און אין דער אידישער, א נייע ...

[illegible]

וואָס איז דער בעסטער מיטל צו האָבן געזונטע ציין

ניט בלויז ריינקייט, נאָר א סך הייגנט אָפּ אָן דעם וואָס פאַר א שפּייז מיר געברויכן איצט.

וויסנשאַפטסלייט זאָגן איצט פאַראויס, אויפן גרונד פון באַאָבאַכטונג, אַז דער מענש פון דער צוקונפט וועט מעגלאַך ניט האָבן אין גאַנצן קיין ציין סיידן עס וועט געפונען ווערן א מיטל ניט צו דערלאָזן די צעפוילונג פון ציין, ווייל ...

[illegible]

מאַטערע

פון ח. טאַלמאַטש

א האָרב, אַזאַ ווי דער קליינער מאַטעלע האָט געהאַט, האָבן געהאַט א סך קינדער. נאָר אויף קיינעם איז דער האָרב ניט געווען אַזוי גרויס ווי אויף דעם קליינעם מאַטעלע.

[illegible]

אן איינלאַדונג!

קומט זיך באַקאָנען מיט

ל. סיגאַל

גענעראַל סעקרעטאַר פון
אידיש נאַציאָנאַלן אַרבעטער פאַרב.
און באַוואוסטער אַרבעטער פירער

„א גרוס פון אייראָפּע“
וואו ער איז לעצטנס געווען

פרייטאָג
יאַנואַר 31־טן
8.30 אָוונט
אין
פּרץ אינסטיטוט

איר זייט אַלע איינגעלאַדן
איינטריט איז פריי